

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus XXX. De Officio Legati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

- 37 V. Revocatione per delegatam, & hoc re integra, neque enim revocari potest re non integra, & super 26 §. verum h. t. quod in delegatum videatur jurisdictio efficaciter transisse c. 6. eod. in 6. Revocari potest & pars, etiam tacite, alteri scilicet eam committendo, c. 2. inf. tit. seq. procedat ista revocatio etiam in casu, quo juratur de non revocando, secundum ea, quae tractat Glossa in c. fin. De procurat. in 6.
- 38 VI. Lapso temporis praefixi, c. 4. h. t. Ad tempus enim concessa, eo lapsa censentur revocata; nisi ante prorogetur jurisdictio per partes, ut fieri potest, d. c. 4. Et licet privati iudicem non faciant, prorogant tamen jurisdictionem eam habenti, cum tempus sit appositum in favorem partium, ut lites citius finiantur; favori autem suo quisque renunciat, l. pen. C. de pactis. Nisi prorogatio sit prohibita, l. 1 §. si iudex de iudic. Admittit & prorogationem de re ad rem, Glossa fin. ad c. cum olim c. p. c. G. 40 h. t. per l. de qua re 74 §. 1. D. de iudic.
- 39 VII. Relatione causae ad delegatam, c. 5. t. seq. Hostien. hic in summa n. 11.
- 40 Ex dictis patet, quae possint obijci delegato, ut quod non debite sit delegatus, quod suspectus, inidoneus, quod suspensa aut finita sit delegatio.

TITULUS XXX.

De Officio Legati.

SUMMARIUM.

1. Legati unde dicti, & qui eo nomine veniant.
2. Legatus differt à delegato.
3. Legati alij à Latere, alij Constituti seu Missi, alij Nati.
4. Legatorum officium.
5. An consilium convocare possint.
6. Legati à Latere potestas.
7. Beneficia monochalaria an conferre possit?
8. An creare canonicum ultranumerarium?
9. Conferre beneficia extra provinciam existens.
10. Etiam cum jus conferendi spectat ad clericos alterius provinciae.
11. Conferre beneficia de voluntate.
12. Reservat beneficia, exceptis dignitatibus ma-

- majoribus.
13. Restituit natalibus.
  14. Comparatur Proconsuli.
  15. Legati missi seu Nuntij potestas.
  16. Legati potestas quo modo finiatur.

Legatos x eo nomen habere tradit Varro, quia ut publice mittantur, legantur. In libris Juris civilis Legati appellantur, qui à Republ. cum mandatis mittuntur ad Principem l. 2. §. 3. l. si quis §. c. l. Non alius 24. D. De iudic. Venit & Legati nomine vicarius, & is, qui alterius vice fungitur, uti Legatus Proconsulis, D. de legato Procons. unde legatum alieni muneris vicarium vocat Pap. l. Vicarius 23. D. de legationib. & Sic dicitur Legatus Praesidis, Legatus Caesaris, qui Praesidis non est sibi v. indicat. Hoc quoque in Jure non dissimiliter Legati nomen sumitur vel pro eo, qui mittitur à Pont. ad actum aliquem expediendum, vel pro eo, qui mittitur in provinciam, cum potestate administrandi ea, quae sunt muneris Apostolici, quo modo capitur hoc Tit. Nam cum Pontificis auctoritate aut praesentiam in provinciis saepe postuler negotiorum gravitas & propter distantiam locorum praesentiam sui exhibere nequeat, mittitur eo, qui vices suppleat in causarum determinatione. * Differt à delegato Pont. de quo Tit. proximo actum, cui tantum una aut certae causae committuntur Legato vero de omnibus causis ut iudici ordinatio est eognoscendi auctoritas.

Potestas itaque major illi est, quam delegato, eaque varia, pro vario Legatorum genere, quod est triplex. Alij enim dicuntur Legati à latere, quales sunt Cardinales, missi à Rom. Pontifice; dicti de Latere, quod ex ijs, qui ad latus pontifici adsistunt, mittantur. Cardinalibus solis hoc nomen competere bene notat Glof. in c. penult. h. t. & ita usum Ecclesiae habere tradit Speculator. p. 1. tit. De legato §. 3. Alij dicuntur Constituti seu missi, qui vocantur Nuntij missi quidem à Rom. Pont. non tamen de numero Cardinalium. Alij Nati, quorum dignitati, quam in Ecclesia obtinent, munus legationis est adnexum. Cuiusmodi in Francia Archiepiscopus Remensis esse colligitur ex c. Per venerabilem 13 inf. Qui filii sint legit. c. c. pen. sup. tit. in Hispania Tole-

tanus, in Anglia Cantuariensis & Eboracensis, c. 1. h. t. & c. 1. inf. De appellat. & alii alibi.

4 Officium Legatorum est, quod in provinciis sibi commissis, ad instar Proconsulum, reputatur ordinarii, evellant, dissipant, edificent, d. c. 2. h. t. in 6. audiant & cognoscant causas non tantum per appellationem ad se devolutas sed & per querimoniam delatas, non jure metropolitico, qui eatenus non se immiscet Suffraganeorum suorum causis, nisi per appellationem, sed jure Legationis tamquam gerentes vices Pontificis, d. c. 1. h. t. Quod si querelae concernant Episcopum, videntur & in prima instantia proponi posse coram Archiepiscopo, qui est superior, & ad quem recursus habetur, Abbas in d. c. 1. An omnino medio possit ad legatum appellari, dicitur infra tit. de appellat.

5 Possunt & aliis causis delegare, cum hoc liceat Ordinariis: excessus, delicta corrigere, quae utilia sunt statuere, etiam perpetuo duratura. Delegatis tamen alicui specialiter causis per Pont. se immiscere prohibentur, c. 2. h. t. Possuntque omnia alia, quae in generali concessione venire solent, non etiam quae in specie sunt concedenda. Quo modo non conferunt Ecclesias Cathedralis, Regulares, Collegiatae, ad quas electione pervenitur, c. 4. eod. in 6. Non dividunt Episcopatus, nec uniant, nec usum alteri subjiciunt, non transferunt: haec enim in signum singularis privilegii Pontifici sunt reservata, c. 3. & 4. eod.

6 Quae potest, An Concilium convocare possit? R. Quantum ad generale, minime hoc iis licere sine speciali mandato. R. P. can. Regula dist. 17. ut recte ibi supplet. Glossa, cui hoc specialiter reservatum, can. ideo X. q. 6. Provincialia videntur convocare posse, cum & Metropolitanis ea convocent, ut quod datum minori, non sit denegandum majori. Hostien. hic in summa. Abbas d. c. 4. n. 7.

Maxima inter eos potestatis est Legatus à Latere, qui absolvit excommunicatum ex percussione Clerici, etiam extra suam provinciam, c. pen. hoc tit. Beneficia confert, preveniendo ordinarios collatores, etiam Ecclesiae Cathedralis, c. 1. eod. in 6. ubi generatim illi conceditur tamquam quaedam prerogativa, collatio beneficiorum: ut cum haec non sint

excepta recte ab eo conferantur, Abbas in c. dilecto 25. n. 4. inf. De praben. Quod & procedit in beneficiis partronatus Clerici, c. dilectus 6. ubi glossa h. t. qua de re latius inf. tit. de iure patron. Ubi necesse est impetrans mentionem faciat beneficii, si quod jam obtinet: alias collatio erit irrita, c. fin. eod. in 6.

7 Quaestio est, An beneficia monocularia conferre possit? R. Talia dici, quae unica spectant ad alicuius collationem, qui ideo monocularis collator dicitur, & posse, eo non obstante, à Legato conferri, cum, juxta dicta, Legato jus competat, ut possit conferre beneficia, non distinguendo, qualia ea sint. Ut ubi jus non distinguit, nec nos distinguere debeamus. Vide Wamel. Conf. 42. de iure Pont. n. 6. & 7. Azor. Instit. moral. tomo 2. l. 5. c. 28 § Quinto quaeritur, Manualia beneficia, quae ad nutum superioris adimi queunt, etiam conferri per Legatum posse communis est receptum, cum simpliciter beneficii rationem & naturam habeant, non obstante, quod auferri possint, ut tradit Navar. de Regularibus Comment. n. 6. vers. 3.

Item quaeritur, An possit legatus creare Canonicum in Ecclesia ultra numerum? R. Si non sit certus numerus à Pont. constitutus, aut ejus auctoritate confirmatus, id licitum esse, etiam contradicentibus Canonicis, cum creare Canonicum absque praebenda non sit contra jus commune. c. Relatum 8. inf. de prab. & similib. Et id ipsum competere Legato patet ex. c. Ei qui 12. de praben. in 6. Nec facit, quod possit videri frustra creati talis Canonicus, cum ad vacantiam nihil juris acquirat, quod tantum Pontifex concedere potest, ut dicitur inf. ad tit. de concess. praben. nam recipit distributiones quotidianas, & obligatur Capitulum ad ei providendum, Abbas in c. inter cator n. 6. inf. de praben. ex ratione cap. Relatum 9. ad tit. Constituto auctoritate Papae quin praebenda primo vacans sit conferenda tamquam adfecta. extra dubium esse tradit Abbas d. loco num 7. per c. Si solus de concess. praben. n. 6.

Dubitarur quoque, An possit Legatus conferre beneficia extra provinciam existentia? R. Posse cum ista res spectet ad voluntariam jurisdictionem, minime turbans alterius jurisdictionem.

ditionem. Facit, quod idem sit concessum Episcopis. Innoc. in c. 5. inf. de concess. prab. & dicitur inf. de prab.

10 Quid si jus conferendi spectet ad clericos alterius provinciae? R. Nihilominus possit, quia quoad hanc rem spectandus potius beneficium locus, quam eius, ad quem spectat collatio, arg. c. 3. inf. de foro compet. Et facit, quod Episcopus suppleat negligentiam alterius externi ad quem collatio spectat, Glossa in Clem. 1. V. locum de supp. neglig. Pralat.

11 Potest itaque Legatus conferre beneficia vacantia in sua provincia, etiam devoluta ad Ordinarium ex negligentia alterius, quod cum illo concurrat, & praeveniens sit potior. Confer & spectantia ad Pont. aut etiam ad eum devoluta. Abbas ad c. pen. in 2. inf. de prob. per text. ibi. & Gl. in c. 1. h. tit. in 6. V. ampliori, non tamen eidem reservata, aut vacantia in Curia sine speciali mandato, c. licet 2. de praben. in 6. Gl. in c. 1. h. tit. in 6.

12 Est & concessum Legato reservare beneficia, praeter Cathedralia & Regularia, Collegiataeve Ecclesias, earumque dignitates maiores post Episcopos, c. pen. h. tit. in 6. Non tamen pendente una reservatione, aliam superaddit. 3. eod. tit. in 6. Estque huius reservationis ea conditio, quod fortiatu effectum, si durante legatione vacans sit collatum; nam si ita legatione expirat & reservatio, d. c. 3.

13 Potest & Legatus dispensare cum natis extra matrimonium, eosque restituere natalibus, ut habeantur habiles ad Ordines & beneficia, nam solet ista facultas concedi Legatis.

14 Comparatur autem Legatus proconsuli, c. 1. eod. in 6. quare ut iste urbem egressus proconsularibus insignibus uti poterat, l. 1. D. de officio proconsul. ita & hic uti potest insignibus Legatorum propriis. In ingressu in provinciam servabit morem consuetum, ad instar proconsulis, l. Observare D. d. tit.

15 Quantum ad Legatum Missum, quem Nuntium vocant, minor illi est potestas, cum talis non absolvat excommunicatum ob percussionem Clerici, nisi in sua provincia, & quidem subditum, non alienum, d. c. pen. h. tit. Nisi haec potestas illi sit concessa à Pontifice, veluti si cum potestate Legati de latere mittatur; tunc enim omnia posse videtur, quae

Legatus de latere: ut etiam beneficia conferre possit, concurrente cum ordinariis; cum ut non interest, quis sit proconsul, an proconsulari potestate praeditus, l. 1. D. de tutor. & curat. datis &c. ita nec quis sit Legatus de latere, an Legatus simpl. x, cum illa potestate.

Finitur Legati potestas lapsu temporis apositi. Revocatione, etiam tacita, ut quando negotium alteri committitur, c. 2. h. tit. Morte Legati, quia est personalis; non item morte Pontificis constituentis, cum habeatur loco ordinarii, c. 2. eod. in 6. Cessat & Legati auctoritas, praesente Pontifice & Legato majori, c. Volentes 8. h. tit. credit enim minor Magistratus maiori. Denique egrediendo provinciam animo non redeundi, l. 3. in princ. D. de off. Praesidis. Videatur Glossa in c. 3. V. finitur eod. in 6. Finita autem legatione finiuntur & mandata Legati, re integra, nisi quod statuta ab eo sunt perpetua, c. fin. hoc tit.

TITULUS XXXI.

De Officio Iudicis ordinarium.

SUMMARIUM.

1. Iudex ordinarius quis?
2. Qui ordinariam potestatem exercent.
3. Officium Episcopi in quibus consistat.
4. Ad legem dicecesanam qua pertinere dicantur.
5. Qua ad legem iurisdictionis.
6. Episcopus inferiorum sententias non intrinquit.
7. Quatenus in mores laicorum animadvertat.
8. Vacanti Ecclesia providet de economo.
9. Episcopi est predicare, confessiones audire.
10. In exemptis iurisdictionem non exercent.
11. Iurisdictionis Archiepiscopi quatenus se extendat.
12. Summus Pont. omnium iudex est ordinarius.

Ordinarius est, qui propriam exercet iurisdictionem, competentem sibi ratione dignitatis, ex lege, canone, consuetudine, c. duo 9. h. tit. In quo distinguitur à delegato, qui fungitur vice delegantis.

Ordinariam potestatem per totum orbem habet Rom. Pontifex: Episcopi, Decani, alique Praelati tantum in parte sibi commissa Legatum Apostolicum inter ordinarios computari scriptum, c. 2. de off. legati in 6. **Pato-**